

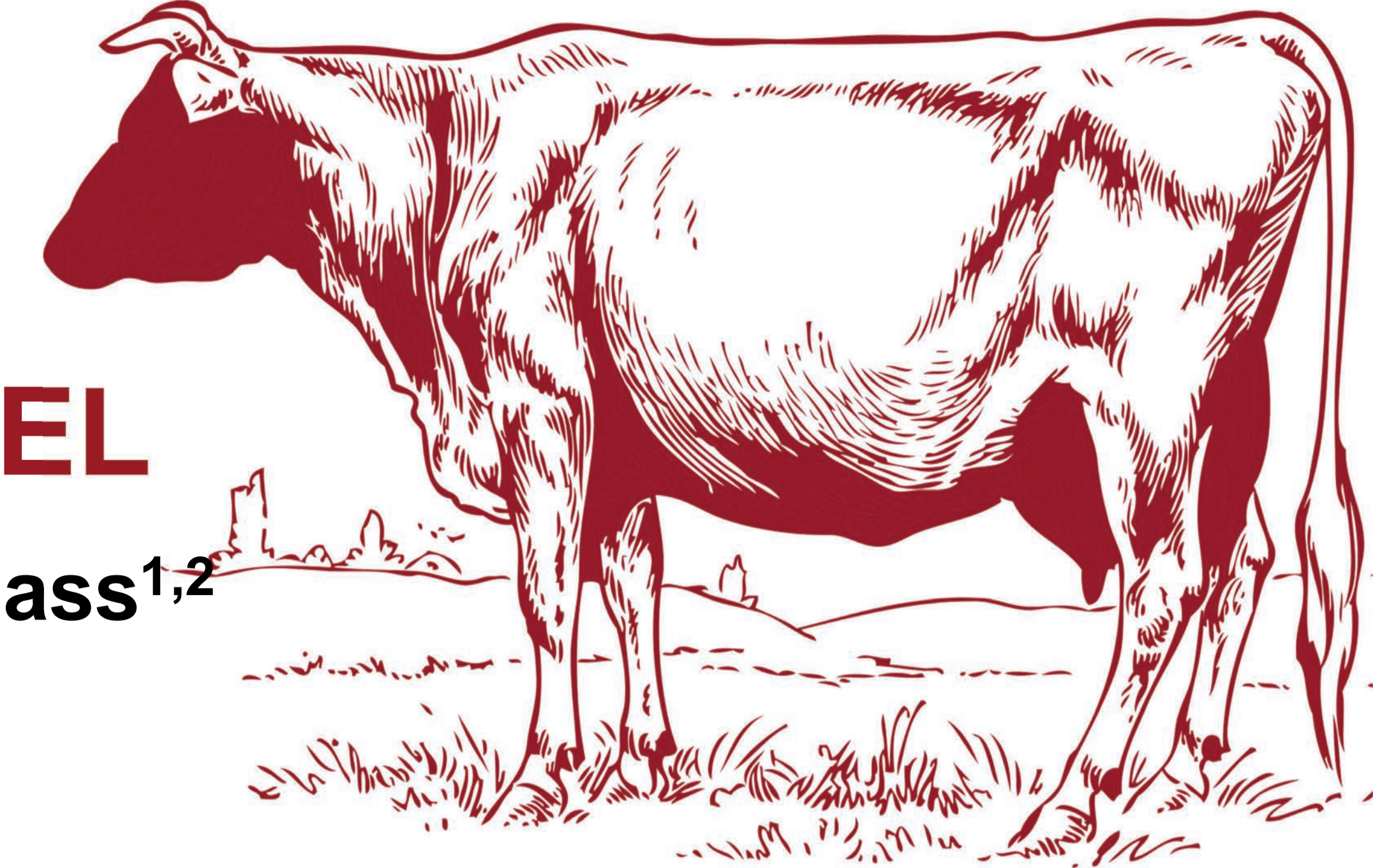

LÜPSIKIIRUSE JA KARJASPÜSIVUSE SEOS EESTI HOLSTEINI JA EESTI PUNAST TÕUGU LEHMAD

A. Tänavots^{1,2}, T. Kaart^{1,2}, H. Kiiman^{1,2}, E. Pärna^{1,2}, D. Pretto², M. Liiva^{1,2} and H. Viinalass^{1,2}

¹ Tervisliku Piima Biotehnoloogiate Arenduskeskus OÜ

² Eesti Maaülikool, veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituut, loomageneetika ja tõuaretuse osakond

LÜHENDID. EHF – eesti holstein; EPK – eesti punane

EESMÄRK. Uurida EHF ja EPK tõugu lehmade elektrooniliselt registreeritud lüpsikiiruse seoseid nende karjaspüsivuse ja praakimise põhjustega.

MATERJAL JA METOODIKA.

- Periood: 06.2010–05.2014.
- Farmed: EHF – 33, EPK – 1, EHF+EPK – 21.
- Seadmed: DeLaval VMS, Lely Astronaut lüpsirobotid ja DeLaval lüpsiplatsid
- Lüpsikiirus: 60–90 päeva, I laktatsioon, kg/min

TABEL. EHF ja EPK tõugu praagitud ja karjas olevate lehmade üldiseloomustus

Näitaja	Arv	Keskmine iga, aastat	Elueatoodang, kg		
			piima	rasva	valku
Praagitud	2584	3,6	12 239	491	414
EHF	2456	3,6	12 175	487	412
EPK	128	3,6	13 478	558	471
Karjas olevad	11 585	3,7	12 257	480	410
EHF	10 764	3,7	12 127	474	405
EPK	821	3,8	13 969	560	481

JÄRELDUSED.

- ✓ Praakimise põhjustest olid **madala lüpsikiirusega** seotud eelkõige **udara tunnused**.
- ✓ **Optimaalseks lüpsikiiruseks**, kus praakimisrisk oli kõige madalam, oli EHF lehmadel 4,5–5,5 kg/min ja EPK lehmadel 2,5–3,5 kg/min.
- ✓ EHF lehmade **karjaspüsivuse tõenäosus** oli kõrgeim lüpsikiirusel >3,5 kg/min, väikseim aga mõlemal tõul <1,5 kg/min.

TÄNUAVALDUSED.

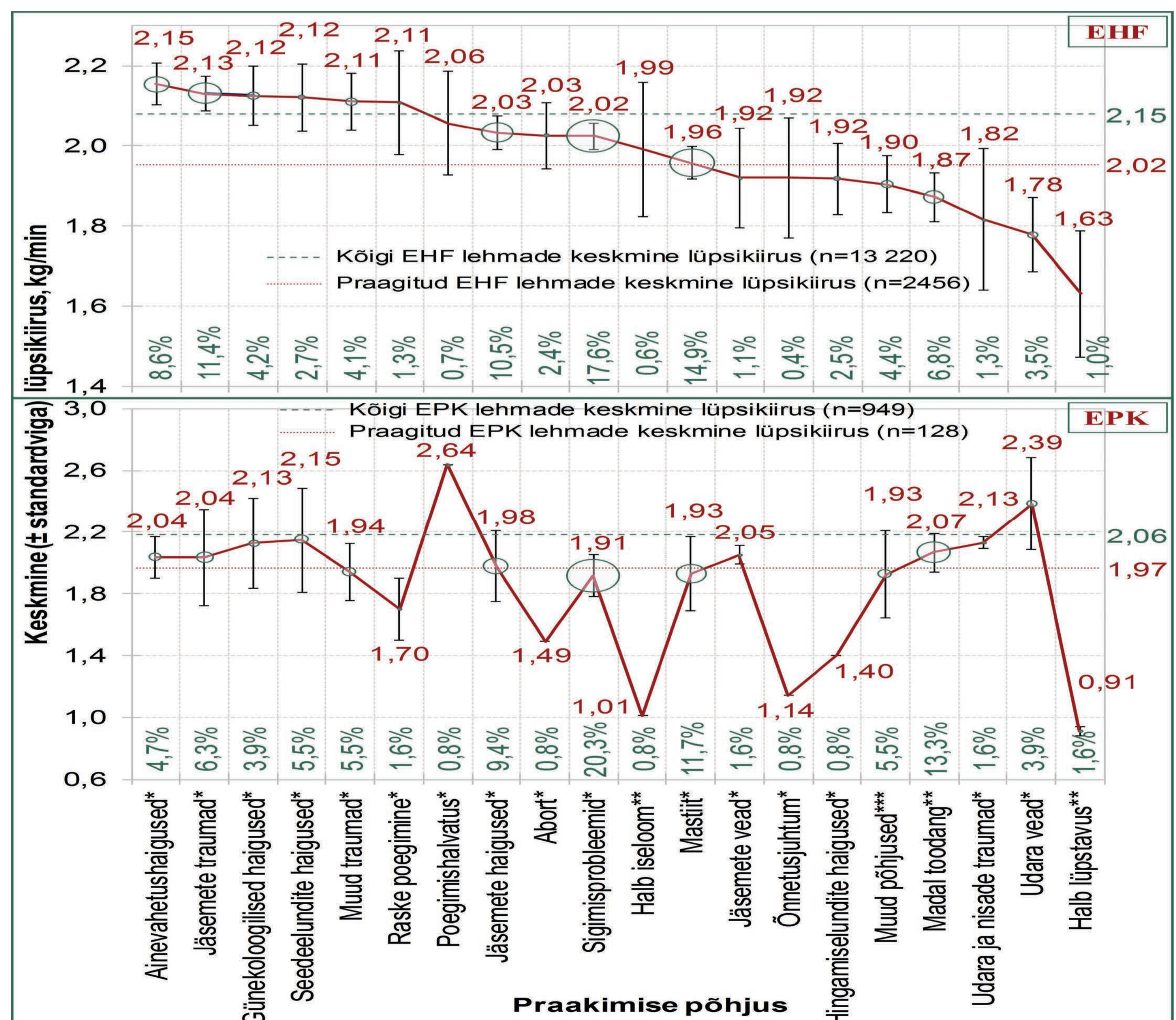
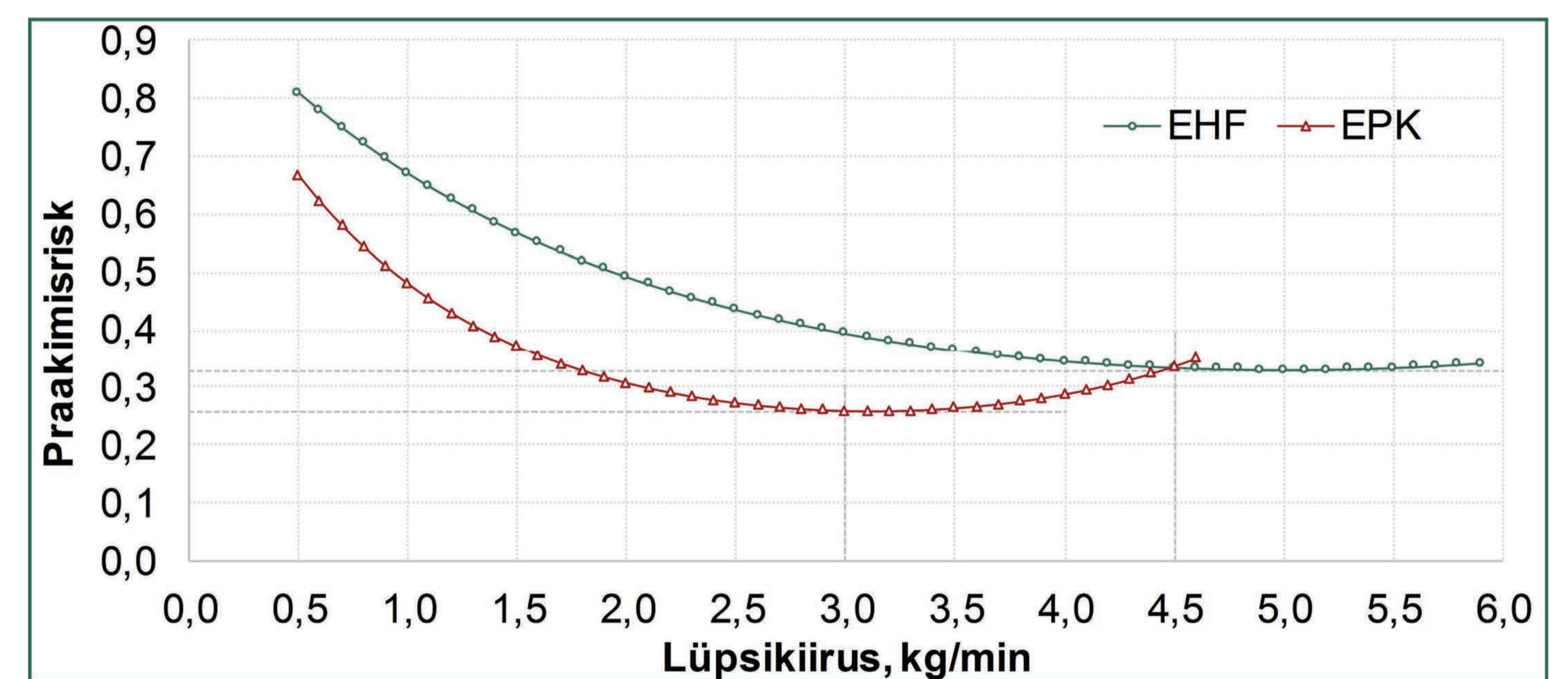
Uurimistöö viidi läbi OÜ Tervisliku Piima Biotehnoloogiate Arenduskeskuse poolt projekti EU30002, Haridus- ja Teadusministeeriumi institutsionaalse uurimistoetuse IUT8-1 ja Sihtasutus Eesti Teadusfond ERMOS *Postdoctoral Research Grant* (ERMOS104) abil. Autorid avaldavad tänu projektis osalenud veisekasvatajatele.

JOONIS 1. Lüpsikiiruse ja praakimispõhjuste seos EHF ja EPK lehmadel (* – bioloogilised e „sunnitud“; ** – majanduslikud; *** – muud põhjused)

- EHF lehmade **keskmine lüpsikiirus** (2,15±0,77 kg/min) oli oluliselt (p<0,001) suurem kui EPK tõul (2,06±0,67 kg/min).
- **Praagitud lehmade** lüpsikiirus oli väiksem võrreldes kõigi lehmadega (EHF 2,02 vs 2,15 kg/min (p<0,001); EPK 1,97 vs 2,06 kg/min (p=0,151)).
- Väikseim lüpsikiirus oli lehmadel, kelle praakimise põhjuseks oli „**halb lüpstavus**“ (EHF 1,63 ja EPK 0,91 kg/min).
- Praakimispõhjustega „**udara ja nisade probleemid**“ (4,8%) ning „**madal toodang**“ (6,8%) EHF lehmadel oli tagasihoidlik lüpsikiirus (1,78–1,87 kg/min).
- **Mastiidi** tõttu prakeeritud EHF ja EPK lehmade lüpsikiirus oli keskmisel tasemel (vastavalt 1,96 ja 1,93 kg/min).
- EHF ja EPK lehmade praakimise põhjustest oli „**mastiit**“ teisel kohal, vastavalt 14,9% ja 11,7% .
- **Suurema lüpsikiirusega** (≥2,02 kg/min) EHF lehmade praakimispõhjused olid seotud peamiselt ainevahetus- ja sigimisprobleemidega.

JOONIS 2. Praakimise tõenäosuse ja lüpsikiiruse seos EHF ja EPK lehmadel

- Mõlemal tõul vähenes esialgu lehmade **praakimise risk** lüpsikiiruse suurenedes, kuid selle edaspidisel kasvamisel hakkas praakimise risk tõusma.
- Kõige väiksema tõenäosusega **praagiti karjast** EHF lehmi (33%), kelle lüpsikiirus oli 4,5–5,5 kg/min ning EPK tõust (26%) 2,5–3,5 kg/min lüpsivaid lehmi.

JOONIS 3. Karjas püsivuse tõenäosus olenevalt lüpsikiiruse klassist EHF ja EPK lehmadel

- **Üle 3,5 kg/min** lüpsivate EHF lehmade karjaspüsivuse tõenäosus oli suurem, kui väikese või keskmise lüpsikiirusega lehmadel.
- **Keskmise lüpsikiirusega** (1,5–3,5 kg/min) EPK lehmad püsid karjas suurema tõenäosusega kui väikese lüpsikiirusega lehmad (<1,5 kg/min).
- Kõige suurema tõenäosusega **praagitakse karjast** väikese lüpsikiirusega (<1,5 kg/min) EHF ja EPK lehmad.

